

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.IV.20.085/2017/9.

A tanács tagjai:

Dr. Baka András a tanács elnöke

Dr. Pataki Árpád előadó bíró

Dr. Kovács Zsuzsanna bíró

A felperes:

A felperes képviselője:

Dr. Kegye Adél ügyvéd

Az alperesek:

I. rendű

II. rendű

III. rendű

IV. rendű

V. rendű

Az alperes képviselői:

Dr. Kökény Margit jogtanácsos I. rendűért

Dr. Boda Róbert ügyvéd II. és V. rendű alperesért

Dr. Szíjártó Attila ügyvéd III. rendűért

Dr. Borovszki Beáta jogtanácsos IV. rendűért

A per tárgya:

Egyenlő bánásmód követelményének megsértése

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

I-II-III. rendű alperesek

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Pécsi Ítéltábla Pf.III.20.004/2016/4.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Kaposvári Törvényszék 11.P.21.553/2013/70.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi az I., III. és V. rendű alperest, hogy 15 napon belül fizessenek meg személyenként a felperesnek 10.000 (tízezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A Somogy Megyei Bíróság a 2009. november 30-án kelt 24.P.21.443/2208/35. számú ítéletével megállapította, hogy az alperes (a jelen per III. rendű alperese) a 2003/2004. tanévtől kezdődően a cigány etnikai kisebbséghez tartozó tanulókat jelenlegi ... jogellenesen elkülöníti, és hátrányosan megkülönbözteti őket, amikor olyan oktatást biztosít számukra, hogy az alperesi fenntartásban működő normál tanrendű általános iskolák eredményéhez képest magasabb az évfolyamismétlés száma, a tanulmányok abbahagyásának aránya, a hiányzások száma, alacsonyabb az országos kompetenciamérés során elért eredmény és a továbbtanulók aránya. A bíróság kötelezte az alperest (jelen per III. rendű alperesét) a jogsértés abbahagyására, ezt meghaladóan a keresetet elutasította.
- [2] A Pécsi Ítéltábla a 2010. május 20-án kelt Pf.I.20.061/2010/7. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet részben megváltoztatta, és megállapította, hogy a 2003/2004. tanévtől kezdődően a cigány etnikai kisebbséghez tartozó tanulók egy oktatási intézményben, a jelenlegi ... való jogellenes elkülönítésének fenntartásával az alperes megsérti az egyenlő bánásmód követelményét. Mellőzte az elsőfokú ítéletből a közvetett hátrányos megkülönböztetés megállapítását, és a jogsértés abbahagyása mellett az alperest a jogsértés megszüntetésére is kötelezte.
- [3] A Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság a 2010. november 24-én kelt Pfv.IV.21.568/2010. számú ítéletével a jogerős ítéletet részben hatályon kívül helyezte, az elsőfokú ítéletnek a jogsértés megszüntetésére irányuló keresetet elutasító rendelkezését helybenhagyta, ezt meghaladóan a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. A Legfelsőbb bíróság megállapította, hogy egyenlő bánásmódról szóló 2003. évi CXXV. tv. (továbbiakban: Ebktv.) 10. § (2) bekezdése értelmében a jogellenes elkülönítés megállapítható. Ennek alapjaként rögzítette, hogy az Ebktv. 8. §-ában meghatározott tulajdonságai alapján egyes személyeket vagy személyek csoportját velük összehasonlítható helyzetben lévő személyektől vagy személyek csoportjától - anélkül, hogy azt a törvény kifejezetten megengedné - elkülöníti. Megállapította azt is, hogy az októl függetlenül a perbeli iskolában a cigány származású gyermekeket a velük összehasonlítható helyzetben lévő egyes személyek csoportjától anélkül, hogy azt a törvény kifejezetten megengedné, önmagában az Ebktv. 8. §-ában meghatározott tulajdonságaik alapján jogellenesen elkülönítették. Azt is megállapította ítéletének indokolásában a Legfelsőbb Bíróság, hogy az alperes (jelen per III. rendű alperese) az integrációs kötelezettségének nem tett eleget, eltúrte és fenntartotta azt a helyzetet, amely spontán szegregáció folytán a perbeli iskolában kialakult.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [4] A felperes 2013. december 16-án terjesztett elő keresetet a bíróságnál, amelyet később többször módosított. Módosított keresetében annak megállapítását kérte, hogy az I. rendű alperes azzal, hogy a perbeli tagiskola beiskolázási körzethatárát úgy állapította meg, hogy a helyben közismerten cigányok által lakott szegregátum, a ... területének túlnyomó része a perbeli iskolához tartozzon, jogellenesen elkülönítette a roma tanulókat a város többi tanulójától. A II. rendű alperes felelősségét abban látta megállapíthatónak, hogy az iskola fenntartójaként egyben a III. rendű alperes köznevelési feladatának tekintetében jogutódként 2013. január 1-től azzal a mulasztásával, hogy nem szüntette meg a perbeli iskolában folytatólagosan fennálló jogellenes állapotot, jogellenesen elkülönítette a perbeli iskola tanulóit etnikai és vagyoni helyzetük, továbbá faji hovatartozásuk és bőrszínük alapján a székhely-iskolában, illetve az egyéb tagiskolákban tanuló gyermekektől. A III. rendű alperes felelősségét abban találta megállapíthatónak, hogy mint az iskola (korábbi) fenntartója 2010. november 25. és 2012. december 31. napja között azzal a mulasztásával, hogy nem szüntette meg a perbeli iskolában fennálló jogellenes állapotot, jogellenesen elkülönítette a perbeli iskola tanulóit etnikai és vagyoni helyzetük, továbbá faji hovatartozásuk és bőrszínük alapján a székhely-iskolában, illetve egyéb tagiskolákban tanuló gyermekektől. A kereset a IV. rendű alperes vonatkozásában a jogsértést akként konkretizálta, hogy 2013. január 1. napját követően nem hozott döntést a perbeli tagiskola megszüntetéséről, illetve a felperes jelzése alapján nem utasította a közoktatás irányítása alá tartozó szerveit a jogellenes elkülönítés megállapítása, majd annak megszüntetése iránt, fenntartotta a perbeli iskolában a roma tanulók jogellenes elkülönítését, valamint saját hatáskörben nem rendelte el a perbeli tagiskola megszüntetését. Az V. rendű alperes a perben a II. rendű alperes jogutódjaként került feltüntetésre.
- [5] A felperes jogkövetkezményként kérte az alpereseket a jogsértés abbahagyására kötelezni olyan módon, hogy kerüljön sor új első osztályok indításának megtiltására a perbeli tagiskolában, és tiltsa el az alpereseket a bíróság a további jogsértéstől, valamint kötelezze őket a jogellenes állapot megszüntetésére a módosított, úgynevezett deszegregációs tervben foglaltak végrehajtásával a következő intézkedések végrehajtásával :
- elsődlegesen a II. (V. rendű) alperes kötelezését kérte arra, hogy a jogerős ítélet kézhezvételét követően azonnal tiltsa meg a következő tanévtől új első osztályok indítását a perbeli tagiskolában,
 - a jogerős ítélet kézhezvételét követően azonnal készítsen nyilvántartást a perbeli tagiskola tanulóiról,
 - tájékoztassa a perbeli iskola tanulóinak törvényes képviselőit a deszegregációs folyamatról,
 - biztosítsa a deszegregáció személyi és szervezeti feltételeit,

valamint készítse fel a befogadó iskolák tanulóit befogadó attitűd erősítésével, és tartson konfliktuskezelő képzéseket a szegregált iskola tanulói számára a jogerős ítéletet követő első május 31. napjáig,

- a IV. rendű alperessel együtt kötelezze, hogy hozzanak döntést a perbeli tagiskola megszüntetéséről a jogerős ítéletet követő első május 31. napjáig,
- szervezzen iskolabusz szolgáltatást a perbeli tagiskola tanulóinak a befogadó iskolákba való eljuttatása érdekében, a befogadó iskolák kijelölését követően azonnal,
- a jogerős ítéletet követő első szeptember 30. napjáig mérje fel a deszegregációs folyamatban közvetlenül résztvevő tanulók matematikai és szövegértési képességeit,
- évente mérje az érintett diákok tanulmányi teljesítményét és szociális beilleszkedését, ideértve a matematikai alapkészségeket és a szövegértés fejlődését, valamint kövesse nyomon a tanulók társas kapcsolatainak alakulását a szociometria eszközeivel, az eredményeket évente hozza nyilvánosságra a korábbi ... tanulói általános iskolai tanulmányainak befejezéséig,
- a jogerős ítélet kézhezvételét követően azonnal kezdje meg a befogadó iskolák pedagógusainak szakmai felkészítését és érzékenyítését a perbeli tagiskola tanulóinak befogadására és oktatására,
- a III. rendű alperessel együtt kötelezze (V. alperest) hátrány-kompenzáló programok indítására a fenntartásukban működő általános iskolákban és óvodákban a jogerős ítéletet követően azonnal,
- kísérje figyelemmel a befogadó iskolák tanulóinak összetételét a szegregációs mechanizmusok elkerülése érdekében olyan módon, hogy évente vizsgálja meg hány ... élő tanulót oktatnak a fenntartásában lévő ... általános iskolákban,
- kötelezze az I. rendű alperest, hogy a ... beiskolázási körzetét ossza szét a város többi állami iskolája között, ezzel kijelölve a befogadó általános iskolákat.

[6] A felperes másodlagosan azt kérte, hogy a bíróság kötelezze a II. és IV. rendű alpereseket a ... megszüntetésére a jogerős ítélet kézhezvételét követő első május 31. napjáig, kötelezze a II. rendű alperest, hogy integrálja a ... tanulóit a fenntartásában működő általános iskolákba a jogerős ítélet kézhezvételét követő első szeptember 1. napjától kezdődően, és a jogerős ítélet kézhezvételétől számított 30 napon belül közoktatási esélyegyenlőségi szakértő bevonásával határozza meg az integrációhoz szükséges konkrét intézkedéseket (deszegregációs terv elkészítése).

[7] Harmadlagosan kérte a jogsértés megszüntetését olyan módon, hogy a bíróság kötelezze a II. (V.) és IV. rendű alpereseket a ... megszüntetésére a jogerős ítélet kézhezvételét követő első május 31. napjáig, továbbá kötelezze a II. (V.) rendű alperest, hogy integrálja a ... tanulóit a fenntartásában működő általános iskolákba a jogerős ítélet kézhezvételét követő első szeptember 1. napjától kezdődően.

- [8] Az I. rendű alperes a kereset elutasítását kérte, továbbá perköltség megállapítására tartott igényt. Álláspontja szerint az iskolák felvételi körzethatárának megállapítása során érvényesítette a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók arányára vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket. Előadta, hogy az I. rendű alperes nemzetiségi etnikai hovatartozás tekintetében adatokat nem gyűjthet és nem is használhat fel. Kifejtette, hogy a köznevelési, fejlesztési terv előkészítése és előkészítése az oktatási hivatal hatáskörébe tartozik, abban a kormányhivatal csak közreműködik. Jelezte továbbá, hogy különböző lépéseket tett a felvételi körzethatárok módosítására, illetve hogy az úgynevezett deszegregációs terv aktualizálása, illetve személyi és szervezeti feltételek biztosítására nem kötelezhető. Külön hivatkozott arra, hogy a hátrányos helyzetű, leszakadó rétegek felzárkóztatására konkrétabb és célzottabb javaslatokat tettek, mint az ország legtöbb megyéjében.
- [9] A II. rendű alperes (V. rendű) ugyancsak a kereset elutasítását kérte, és perköltségre tartott igényt. Álláspontja szerint a szülők a szabad iskolaválasztás jogával élve íratták be gyermekeiket a ..., ahol a tanulók nem részesültek kedvezőtlenebb bánásmódban, mint a székhely iskolában, illetve a további tagiskolákban. Utalt arra, hogy a helyi közösség egyhangú támogatását is élvezzi az iskola fenntartása, amely elsősorban földrajzi okokra vezethető vissza. Álláspontja szerint a felperesi kereset annak konkrét formájában végrehajthatatlan. Továbbá számos önkéntes részvételen alapuló eleme ezen okból sem hajtható végre. Utalt arra is, hogy nem sérti az egyenlő bánásmód követelményét, ha a közoktatási intézményben a szülő kezdeményezésére és önkéntes választása szerint olyan vallási vagy más világnézeti meggyőződésen alapuló további nemzetiségi oktatást szerveznek, amelynek célja vagy tanrendje indokolja az elkülönült osztályok vagy csoportok alakítását. Az adott tagiskolában megszervezték a roma-cigány nemzetiségi oktatást.
- [10] A III. rendű alperes ugyancsak a kereset elutasítását, és a felperes perköltségben való marasztalását kérte. Vitatta, hogy olyan mulasztást követett volna el 2010. november 25. és 2012. december 30. között fenntartóként, amellyel jogellenesen elkülönítette volna az iskola tanulóit etnikai, vagyoni helyzetük, továbbá faji hozzátartozásuk és bőrszínük alapján. Utalt arra is, hogy a tagiskolába járó gyermekek származásáról nem vezethető nyilvántartás, mert azt jogszabály kizárja. Utalt arra, hogy a körzethatárokat az adott időszakban többször módosították, ezáltal az érintett település több utcája más szomszédos tagiskolák felvételi körzetébe került. A III. rendű alperes szerint iskolabusz üzemeltetésére nem kötelezhető, egyébként pedig a szétosztás önmagában esélyegyenlőtlenség megteremtésére lenne alkalmas, ezáltal a lakóhely és az iskolák távolsága az egyes tanulók vonatkozásában lényegesen különbözne. Álláspontja szerint az igényelt jogkövetkezmények bírói úton nem kényszeríthetők ki.

Csatolta az eljárás során 69 szülő nyilatkozatát arról, hogy a gyermekeiket továbbra is a perbeli tagiskolában szeretnék taníttatni. Hivatkozott arra is, hogy a helyi roma nemzetiségi önkormányzat a tagiskola fenntartásához és működéséhez ragaszkodik.

- [11] A IV. rendű alperes szintén a kereset elutasítását, és a felperes perköltségben való marasztalását kérte. Álláspontja szerint a kért intézkedések végrehajtása beláthatatlan jogi és társadalmi következményekkel járna, a jogsértés megszűnésének módzatai teljesíthetetlenek, bírói ítélet rendelkező részében nem foglalhatók össze, és egy végrehajtási eljárás során végrehajthatatlanok. Álláspontja szerint a kereset a szegregáció konkrét megszüntetésének reális, végrehajtható módját nem határozza meg. Azt önmagában nem vitatta, hogy az iskola bezárásáról nem hozott döntést, álláspontja szerint azonban ennek elmulasztása önmagában nem jogsértő. Előadta, hogy nevelési-oktatási intézmény megszüntetése a miniszter hatáskörébe tartozik, és ezt a II. rendű alperes javaslatára gyakorolják. Utalt arra, hogy több esetben tájékoztatták és felhívták a II. rendű alperest, hogy az egyenlő bánásmód követelményének megfelelő oktatást a tankerületi szintű esélyegyenlőségi intézkedési tervekben kapjon kiemelt figyelmet, és a szükséges átszervezésekre a fenntartó tegyen javaslatot.

Az első- és másodfokú ítélet

- [12] Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az I. rendű alperes a ... beiskolázási körzethatárának megállapítása során jogellenesen elkülönítette a roma tanulókat a város többi tanulójától. Megállapította továbbá, hogy a II. rendű alperes mint a ... fenntartója, egyben ... köznevelési feladatainak jogutódja 2013. január 1. napjától mulasztásos jogsértést követett el, mivel nem szüntette meg a perbeli iskolában folytatólagosan fennálló jogellenes állapotot, és továbbra is fennmaradt a jogellenes elkülönítés az iskola tanulói etnikai, vagyoni, faji hovatartozása és bőrszíne alapján az egyéb iskolákban tanuló gyermekektől. Megállapította azt is, hogy a III. rendű alperes 2010. november 25. és 2012. december 31. között azzal a mulasztásával, hogy nem szüntette meg a perbeli iskolában fennálló jogellenes állapotot, továbbra is fenntartotta a perbeli iskola tanulóinak jogellenes elkülönítését etnikai, vagyoni helyzetük, valamint faji hovatartozásuk és bőrszínük alapján a székhelyiskolában, illetve az egyéb tagiskolákban tanuló gyermekektől, valamint a IV. rendű alperes azzal a magatartásával, hogy 2013. január 1. napjától kezdődően nem követett el mindent a perbeli tagiskolákban fennálló jogellenes elkülönítés megszüntetése érdekében, azaz nem utasította a közoktatás irányítása alá tartozó szerveit a jogellenes elkülönítés megszüntetésére, ezzel fenntartotta a perbeli iskolában a roma tanulók jogellenes elkülönítését, jogsértést követett el.
- [13] Az I., II. és IV. rendű alperest kötelezte a jogsértés abbahagyására, míg a jogsértő helyzet megszüntetésére irányuló

keresetet elutasította.

- [14] Határozatának indokolásában megállapította, hogy a jogellenes elkülönítés önmagában hátrányt jelent, ezért annak valószínűsítése is elegendő. Rögzítette, hogy a valószínűsítést követően az alpereseket terhelte annak bizonyítása, hogy a sérelmet szenvedett fél vagy a közérdekű igényérvényesítésre jogosult által valószínűsített körülmények nem állnak fenn, vagy hogy az egyenlő bánásmód követelményét megtartották, illetve az adott jogviszony tekintetében nem voltak kötelesek megtartani. A lefolytatott bizonyítás után arra a következtetésre jutott, hogy az alperesek nem tettek eleget integrációs kötelezettségüknek, eltűrték és fenntartották azt a helyzetet, amely a spontán szegregáció folytán a perbeli tagiskolában kialakult. Tették mindazt annak ellenére, hogy a jogerős bírói ítélet megállapította a jogellenes elkülönítés tényét, és a III. rendű alperest a jogsértés abbahagyására kötelezte. Megállapította, hogy a perbeli tagiskolában a jogellenes elkülönítés változatlanul fennáll, az alperesek (a III. rendű alperes 2010. november 25. napjától 2012. december 31. napjáig, míg az I., II. és IV. rendű alperesek 2013. január 1. napjától kezdődően) mulasztásos jogsértés követtek el.
- [15] Az elsőfokú bíróság nem fogadta el kimentésként az alperesek által felhozottakat, ezért a jogsértés tényét megállapította, és az I.-II. és IV. rendű alpereseket kötelezte a jogsértés abbahagyására. A felperes keresetének részbeni elutasítása (a sérelmes helyzet megszüntetésének konkrét módja tekintetében) álláspontja szerint a jogsértés megszüntetése érdekében a felperes által elrendelni kért intézkedések a Pp., illetve a végrehajtási törvény rendelkezései alapján bírói ítélet rendelkező részében nem foglalhatók, és azok végrehajtása nem kényszeríthető ki. Az elsőfokú ítélet indokolása szerint alapvetően a k-i iskolarendszer átalakítása lenne az egyetlen hathatós megoldás, a perben szereplő politikai elemek, valamint szakemberek részvétele nélkül a deszegregáció bírói ítélettel megvalósíthatatlan.
- [16] A felperes, az I., III. és IV. rendű alperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét - fellebbezett részében - pontosította, és azt állapította meg, hogy az I., III. és IV. rendű alperesek - a III. rendű alperes 2010. november 25. és 2012. december 31. között, míg az I. és IV. rendű alperesek 2013. január 1. napjától kezdődően - a cigány etnikai kisebbséghez tartozó tanulók egy oktatási intézménybe, a K. K. Z. Á. I. P-i Utcai tagiskolájában való jogellenes elkülönítésének fenntartásával megsértették az egyenlő bánásmód követelményét. A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság - pontosított - ítéletét fellebbezett részében részben megváltoztatta, és megtiltotta a II. és IV. rendű alpereseknek a K. K. Z. Á. I. P-i Utcai tagiskolájában a 2017-2018. tanévtől kezdődően 1. osztály indítását. Kötelezte az I. rendű alperest, hogy 2017. január 31. napjáig a kötelező felvételt biztosító iskolák felvételi körzethatárát ennek megfelelően állapítsa meg. Kötelezte továbbá a II. és III. rendű

alpereseket, hogy 2017. március 31. napjáig készítsenek - közoktatási esélyegyenlőségi szakértő bevonásával - a K. K. Z. Á. I. P-i Utcai tagiskola körzetéből beiskolázásra kerülő tanulók beilleszkedéséhez deszegregációs intézkedési tervet, és azt 2017. március 31. napjáig honlapjukon hozzák nyilvánosságra. A keresetet ezt meghaladó részében tekintette elutasítotttnak. Egyéb fellebbezett részében az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Kötelezte az alpereseket, hogy 15 napon belül fizessenek meg a felperesnek személyenként 200.000 forint első- és másodfokú perköltséget.

- [17] A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást kiegészítette. Ebben a körben rögzítette, hogy a K. Város 12-es számú oktatási körzetében lévő K. K. Z. Á. I. P-i Utcai tagintézménye 2013. január 1. napjától a III. rendű alperes fenntartásából a II. rendű alperes fenntartásába került. Ez az oktatási körzet a város keleti részén áthelyezkedő szentjakabi városrészt fedi le, amely K. hátrányos helyzetű, társadalmilag és minőségileg is leromlott településrésze. Sz. a városszövettől elkülönülő telepszerű szegregátum, többségében romák által lakott terület, amely érinti a k. N-i utcát, Ny. utcát, M. Zs. utcát, N. utcát, Cs. utcát, H. utcát és B. utcát. Ebben a körben a jogerős ítélet indokolása rögzítette, hogy a 2012/2013. tanévben a perbeli tagiskola tanulói létszáma 137 fő volt, amelyből hátrányos helyzetű 100%, halmozottan hátrányos helyzetű pedig 9,5% volt. Ehhez képest a székhelyiskolában tanuló 652 gyerekből ugyanebben a tanévben hátrányos helyzetű 23,77 %, míg halmozottan hátrányos helyzetű 0,61% volt. Ugyanezen tanévben az első osztályba itt húsz gyermek iratkozott be, nyolc tanuló volt körzeten kívüli. Ők az I. rendű alperes által 2008-ban végrehajtott körzetmódosítással érintett utcákból jelentkeztek ide. A beiratkozottak 100%-a a cigány etnikai kisebbséghez tartozott, a perbeli tagiskola tanulóinak túlnyomó többsége cigány származású vagy vegyes házasságból származó gyermek, a tanulóknak mintegy 87%-a volt cigány származású.
- [18] A jogerős ítélet az összes körülmény mérlegelésével arra az álláspontra helyezkedett, hogy az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy a jogellenes elkülönítés fennmaradt. (Ebktv. 7. § (1) bekezdés, 10. § (2) bekezdés, 27. § (3) bekezdés a) pontja.)
- [19] A jogerős ítélet értelmezése szerint a jelen per tárgya lényegében az volt, hogy az előzményi perben megállapított jogellenes helyzet megszüntetése érdekében a III. rendű alperes, illetve 2013. január 1. napjától valamennyi felperes teljesítette-e a jogszabályokból következő kötelezettségét, és a jogellenes elkülönítést megszüntették-e vagy sem. Eldöntendő kérdésnek minősítette azt, hogy vizsgálni kell: a jogellenes elkülönítés a jogerős ítélet meghozatala óta is fennáll-e a perbeli tagiskolában, és amennyiben igen, úgy a helyzet fennállásában a fellebbezést benyújtó alperesek mulasztása, illetve esetleges tevőleges magatartása megállapítható-e.

- [20] Ezt követően a jogerős ítélet részletesen foglalkozott az egyes alperesek magatartásával, illetve tevékenységük esetleges hiányával. Az I. rendű alperes esetében arra a következtetésre jutott, hogy az I. rendű alperesnek a körzethatár megállapításánál nemcsak az arra vonatkozó közvetlen jogszabályokra, hanem az egyenlő bánásmód követelményének érvényesítésére is figyelemmel kellett volna lennie. Rögzítette azt is, hogy az I. rendű alperes a körzethatárok kijelölésén túlmenően a köznevelési intézményben az egyenlő bánásmód megtartására vonatkozó hatósági ellenőrzési feladatok is terhelték. A jogerős ítélet álláspontja szerint egyenlő bánásmód követelményét sérti a vagyoni, társadalmi helyzet alapján történő aránytalan iskolakörzet kialakítása, valamint az Ebktv. 8. § b)-e) pontjaiban nevesített védett tulajdonság figyelmen kívül hagyása is a körzetalakítás során. A jogerős ítélet nem fogadta el az I. rendű alperes azon védekezését, a nemzetiségi hovatartozásra vonatkozó adatok gyűjtésére nincs felhatalmazása, és az adatbázisok erre vonatkozó adatokat nem tartalmaznak. Rögzítette, hogy az I. rendű alperesnek rendelkezésre állt az előzményi perben hozott ítélet, amelyből az etnikai arányok megállapíthatóak voltak. A perbeli tagiskolában tanuló cigány gyerekek becsült arányára vonatkozó adatokkal az oktatási hivatal rendelkezett, azokat közérdekű adatigénylés keretében a felperes részére átadta, így nem volt akadálya annak sem, hogy azokhoz az I. rendű alperes is hozzájusson. Összességében tehát megállapította az I. rendű alperes vonatkozásában a jogerős ítélet, hogy a körzethatárok kijelölésénél nem érvényesítette az egyenlő bánásmód követelményét, így ezzel hozzájárult a jogellenes elkülönítés fenntartásához.
- [21] A III. rendű alperes tekintetében a jogerős ítélet megállapította, hogy a tagintézmény fenntartójaként 2012. december 31-ig szintén köteles volt (lett volna) az egyenlő bánásmód követelményének megtartására. A jogerős ítélet szerint nem volt megfelelő a III. rendű által hivatkozott kimentési ok, nem merült fel olyan adat, amely a cigány nemzetiségi oktatás integrált lehetőségével, illetve a szülői nyilatkozatok önkéntességével, illetve tudatosságával kapcsolatos korábbi ítéleti megállapításoktól eltérő következtetésekre adtak volna alapot. A szülők szabad iskolaválasztáshoz való jogával kapcsolatban a jogerős ítélet kifejtette, hogy ebben az esetben az Alaptörvény I. cikke (3) bekezdése alapján alapvető jogok más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. Rögzítette, hogy a megkülönböztetés fogalmát az Alaptörvény XV. cikkének (2) bekezdése rögzíti. A megkülönböztetés tilalma arra vonatkozik, hogy a jognak mindenkit egyenlőként kell kezelnie. Az államnak joga és egyben kötelezettsége is, hogy a jogalkotás során figyelembe vegye az emberek között ténylegesen meglévő különbségeket. Az államnak intézményesen is biztosítani kell a

sérelmet szenvedettek jogvédelmét, amelynek egyik eszköze az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség tilalmáról szóló törvény (Ebkttv.) végrehajtása. Összességében arra a következtetésre jutott, hogy a szülő szabad iskolaválasztási joga a gyermek különös érdekének alapvető jogainak és egyenlő esélyeinek biztosítása érdekében korlátozható még akkor is, ha a szülő a jogával valamennyi szükséges ismeret birtokában élt volna. A III. rendű alperes vonatkozásában is kiemelte a jogerős ítélet, hogy ténylegesen rendelkeztek adatokkal cigány nemzetiségű tanulók számarányát illetően.

- [22] A IV. rendű alperes vonatkozásában a jogerős ítélet kiemelte, hogy nem vitatottan a perbeli tagiskolában kialakult helyzetről az előzményi perben született jogerős ítéletből a IV. rendű alperes tudomást szerzett. Ehhez kapcsolódóan a II. rendű alperest több alkalommal is felhívta, hogy az egyenlő bánásmód követelményeinek megfelelő oktatásszervezési gyakorlat kialakítása érdekében lépjen fel, és a szükséges átszervezésekre tegyen javaslatot. Ezek a felhívások eredménytelenek maradtak, ezt követően a jogerős ítélet szerint a IV. rendű alperes elmulasztotta a részére rendelkezésre álló jogosítványok alkalmazását. A jogerős ítélet szerint a IV. r. alperes intézkedési kötelezettsége nem függött attól, hogy a II. rendű alperes erre nézve javaslatot ad-e vagy sem, hiszen a II. rendű alperes olyan hivatal, amely a IV. rendű alperes alárendeltségébe tartozik. A jogerős ítélet szerint önmagában az a körülmény, hogy a perbeli iskolában a jogellenes elkülönítés változatlanul fennmaradt, azt bizonyítja, hogy a IV. rendű alperes az őt megillető jogosítványokat nem megfelelően gyakorolta. Az általa választott intézkedések nem voltak alkalmasak a jogellenes helyzet felszámolására.
- [23] Összességében a jogerős ítélet megállapította, hogy az elkülönítés fenntartása megsértette az egyenlő bánásmód követelményét. Az elsőfokú ítélet rendelkező részének pontosítását azzal indokolta, hogy a jogellenes elkülönítés fenntartását eredményező, ahhoz vezető egyes alperesi magatartások részletezése nem a rendelkező részbe, hanem az indokolásba tartozó kérdés.
- [24] A jogerős ítélet részben alaposnak találta a felperesnek a jogellenes helyzet megszüntetésére vonatkozó konkrét intézkedések elrendelése iránti kérelmét. Eldöntendő kérdésnek minősítette, hogy a sérelmes helyzet megszüntetése körében előírhatók-e konkrét intézkedések.
- [25] A jogerős ítélet indokolása rögzítette, hogy előzményi perben hozott jogerős ítélet, illetve a Legfelsőbb Bíróság döntése nyomán az alpereseknek tisztában kellett lenniük a jogsértő helyzet fennállásával, illetve azzal, hogy annak megszüntetése érdekében őket intézkedési kötelezettség terheli. Ehhez képest a 2010 óta eltelt időben nem történtek olyan intézkedések, amelyek érdemben a jogsértő helyzet felszámolására irányultak volna.
- [26] A jogerős ítélet részletesen vizsgálta a perben becsatolt ... szakértő készített deszegregációs intézkedési tervet Ennek

figyelembevételével rögzítette, hogy a jogerősen megállapított szegregáció ténylegesen az intézmény bezárásán alapuló deszegregációs program megvalósításával számolható fel. Ha ez az iskola bezárásán alapuló egyetlen aktus lenne, akkor ez azt jelenti, hogy viszonylag rövid időn belül kell az iskolába járó valamennyi tanuló más iskolában való elhelyezését biztosítani, ha pedig felmenő rendszerben, akkor az első osztály indításának megtiltásával fokozatosan számolható fel a szegregáció.

[27] A jogerős ítélet indokolása szerint az egyetlen aktussal történő bezárás teljes előkészítés hiányában nemcsak a tagintézmény tanulóit, a szülőket és pedagógusokat, hanem a város többi intézményében tanuló gyermekeket, pedagógusokat, illetve szülőket is felkészületlenül érné. Ehhez képest a felmenő rendszerben történő megszüntetés esetén első lépésben mintegy húsz tanuló elhelyezését kell csupán megoldani, amely a rendelkezésre álló adatok szerint az alperesek számára nem jelenthet elháríthatatlan akadályt. A jogerős ítélet álláspontja szerint azon tanulók számára, akik általános iskolai tanulmányaikat a perbeli tagiskolában kezdték meg, másik iskolában folyó oktatásba való bekapcsolódás még a szükséges támogató program megvalósítása esetén is előre nem várt nehézségekkel járhat. Rögzítette azt is, hogy a felsőbb évfolyamon tanuló gyermekek, illetve szüleik önkéntes alapon más iskolát választhatnak, illetve a felmenő rendszerben történő megszüntetés a nemzeti köznevelés szereplőit nem akadályozza abban, hogy már korábban is az iskola bezárása mellett döntsenek. Mindezekre figyelemmel a II. rendű (V. rendű) alperesnek fenntartóként, illetve a IV. rendű alperesnek mint a tagintézmény tekintetében az átszervezésről, megszüntetésről, az alapvető feltételek módosításáról, illetőleg a fenntartói jogok átadására rendelkező jogosult hatóságnak megtiltotta a 2017/2018-as tanévtől kezdődően a perbeli tagiskolában 1. osztályt indítson. Ennek szükségszerű velejárója, hogy az I. rendű alperes köteles a körzetek kialakításánál a bíróság döntését figyelembe venni, és köteles hatásköreit úgy gyakorolni, hogy a perbeli tagiskolába a következő tanévtől beiratkozni már nem tudó gyermekek elhelyezése biztosított legyen.

[28] A jogerős ítélet álláspontja szerint a deszegregáció, majd az integráció mint végső cél csak megfelelő felkészülés és átmenet esetén lehet sikeres, amelyhez elengedhetetlen az úgynevezett deszegregációs terv kidolgozása. A jogerős ítélet szerint ez elengedhetetlen, ennek hiányában ugyanis az integráció megvalósíthatatlan, illetve annak várható negatív hatásai meghaladhatják az azzal járó előnyöket, ezért a fenntartót kötelezte szakértő bevonásával deszegregációs intézkedési terv kidolgozására, és annak nyilvánosságra hozatalára. Kiemelte, hogy a szegregáció felszámolása nemcsak oktatási szervezési kérdés, hanem a helyi társadalmi problémák megoldását, konfliktusok kezelését is szükségessé teszi. Ebben a körben a II.-III. rendű alperesek tekintetében is kötelezést írt elő.

- [29] A jogerős ítélet ugyanakkor a deszegregációs intézkedési terv egyes kötelező tartalmi elemeit nem határozta meg. Álláspontja szerint ugyanis csak a helyi viszonyok ismeretében lehet állást foglalni abban a kérdésben, hogy konkrétan melyek azok az intézkedések, amelyek az integráció minél sikeresebb lebonyolítása érdekében szükségesek. Ehhez képest a nemzeti köznevelés helyi szereplőinek és a helyi önkormányzatnak kell döntenie abban a kérdésben, hogy ténylegesen milyen módon történhet meg a perbeli tagintézmény, illetve a befogadói intézmények tanulóinak, szülőinek tájékoztatása, a pedagógusok felkészítése, milyen támogató rendszer kiépítése célszerű, szükséges-e az iskolabusz szolgáltatás biztosítása, vagy elegendő a közösségi utaztatás más módon történő támogatása. A jogsértő állapot megszüntetéséhez szükséges konkrét intézkedések meghatározása a II. és III. rendű alperesek kötelezettsége és egyben felelőssége is a jogerős ítélet szerint.
- [30] A másodfokú bíróság szükségtelennek találta az Európai Unió bíróságánál előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését. Álláspontja szerint a 1959. évi IV. tv. (régi Ptk.) 84. § (1) bekezdésének d) pontja alapján elrendelt intézkedések alkalmasak a faji egyenlőségi irányelv 15. cikke szerinti hatékony jogorvoslat biztosítására.

A felülvizsgálati kérelmek és ellenkérelem

- [31] A jogerős ítélet ellen az I., II. (jogutódként az V. rendű) és a III. rendű alperesek terjesztettek elő felülvizsgálati kérelmet. Az I. rendű alperes felülvizsgálati kérelmében kérte a másodfokú ítélet hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú ítélet hatályában fenntartását perköltség megítélése mellett. Álláspontja szerint a körzetek kialakításának rendjéről szóló 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 24. § (1) bekezdése szerint járt el. A jogerős ítéletben megadott határidő ezzel a jogszabályi rendelkezéssel nincs összhangban, illetve helytelennek ítélte meg, hogy a konkrét kötelezettségeket nem a rendelkező rész, hanem csak az indokolás tartalmazza. Álláspontja szerint az őt illető részben a jogerős ítélet nélkülözi a kellő határozottságot.
- [32] A II. rendű alperes felülvizsgálati kérelmében ugyancsak a már jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Kérelmében alapvetően az új első osztály indításának megtiltását sérelmezte. Álláspontja szerint a II. rendű alperes nem követett el jogsértést. Az alkotmányos alapjogok közül a nevelés megválasztásához, a szabad iskolaválasztáshoz való jog az, aminek elsőbbséget kell élveznie. Kiemelte, hogy álláspontja szerint a jogerős ítélet végrehajtása esetén sem a gyermekek, sem a szülők nem kerülnek jobb helyzetbe, illetve utalt arra, hogy az egyes alkotmányos alapjogok között nincs hierarchikus viszony. Utalt az előzményi perben hozott Legfelsőbb Bírósági ítélet azon megállapítására, hogy a bíróság a tanulók szétosztásáról nem hozhat határozatot, mert az „beláthatatlan következményekkel járna”.

Álláspontja szerint a jogerős ítélet végrehajthatatlan, és a Vht. 13. §-ának rendelkezéseibe is ütközik, nélküli a kellő konkrétságot és értelmezhetőséget.

- [33] A III. rendű alperes a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése mellett kérte a kereset teljes elutasítását. Kiemelte : a szülőket megilleti a szabad iskolaválasztás joga, az egyes alkotmányos alapjogok között nincs hierarchia, közülük egyetlen alapelv nem emelhető ki. Kiemelten hivatkozott a 69 szülő 2014-ben aláírt kérelmére az iskola megtartása mellett. Álláspontja szerint tehát a jogerős ítélettel sérül a szülők, illetve a tanulók alapvető joga a nevelés megválasztásához, illetve az alapfokú oktatáshoz. Előadta, hogy a tanulók szétszórása súlyosabb hátrányokat okoz, mint a jelenlegi helyzet fenntartása. A P. Utcai tagiskola előadása szerint a tanulók számára könnyen megközelíthető, színvonalas oktatás nyújt a tanulók és a szülők által szeretett pedagógusok tevékenysége mellett. Ehhez képest szétszórás esetén a tanulók számára több iskola messze van, nehezen elérhető, egyébként pedig nem készült hatástanulmány a szétszórás esetleges hatásait illetően. A III. rendű alperes szerint a jogerős ítélet indokolása is jogsértő. Álláspontja szerint nincs olyan eljárási jogszabály, amely lehetővé tenné egy korábbi ítélet végrehajtásának vizsgálatát. Kiemelten hivatkozott a korábbi perben született Legfelsőbb Bírósági ítélet azon megállapítására, hogy a szétszórásról érdemben nem hozható ítélet, mert az beláthatatlan következményekkel járna. Előadta, hogy az ott elbíráltakhoz képest a jelen perben előterjesztett kereset sem alkalmasabb a végrehajtásra, mint az ott arra alkalmatlannak talált kereseti igény.
- [34] Az alperesek kérték a jogerős ítélet végrehajtásának felfüggesztését, ezt a kérelmet a Kúria elutasította.
- [35] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte. Álláspontja szerint a jogerős ítéletben meghatározottak jelentették a hatékony jogorvoslat lehetőségét, korábban csak egy esetben rendelt el bíróság deszegregációs terv elkészítését egy közigazgatási perben. Kiemelte, hogy a megelőző perben született ítéletnek a jogsértés abbahagyására vonatkozó rendelkezését az alperesek nem hajtották végre. 2017. május 23-án kelt ellenkérelemben a felperesek jelezték, hogy az ítéletet érdemben az alperesek annyiban végrehajtották, hogy sor került a beiskolázási körzet átalakítására, elkészült az úgynevezett deszegregációs terv is. Előadta, hogy erre figyelemmel is szükséges a jogerős ítélet hatályában fenntartása, hiszen véglegessé kell tenni a kialakult helyzetet, a szülők, a pedagógusok és a diákok nem hagyhatók bizonytalan helyzetben.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [36] A Kúria a felülvizsgálati kérelmeket nem találta alaposnak, és a

jogerős ítéletet a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

- [37] A Pp. 275. § (1) bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének helye nincs. A Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a rendelkezésére álló iratok alapján dönt. A (2) bekezdés értelmében a jogerős határozatot csak a felülvizsgálati kérelem és a csatlakozó felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálhatja felül. A Kúria vizsgálatának kereteit tehát a kérelmek, illetve az ellenkérelem határozza meg. Kérelmükben az I.-II., valamint V. rendű alperesek - miközben vitatták, hogy bármilyen jogsértést elkövettek volna - a jogsértést megállapító, de konkrét intézkedéseket nem tartalmazó elsőfokú ítélet hatályában fenntartását kérték. Miután az I. rendű alperes a kereset teljes elutasítását kérte, a felülvizsgálat során a Kúriának ki kell térnie a jogellenes elkülönítés fennállásának kérdésére is. Vizsgálnia kellett az egyes alkotmányos alapjogok ütközésére vonatkozó előadást, illetve a végrehajthatóság kérdését is.
- [38] A korábban hatályos Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése szerint a Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármilyen megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallási, politikai vagy más vélemény nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül. A 70/F. § (1) bekezdése szerint a Magyar Köztársaság biztosítja az állampolgárok számára a művelődéshez való jogot. A (2) bekezdés szerint a Magyar Köztársaság ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező általános iskolával, képességei alapján mindenki számára hozzáférhető közép- és elsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők anyagi támogatásával valósítja meg. Az Alaptörvény XI. cikk (1) bekezdése szerint minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez. A (2) bekezdés szerint Magyarország ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető elsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja. A XV. cikk (2) bekezdése szerint Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja. A (4) bekezdés szerint Magyarország az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás megvalósulását külön intézkedésekkel segíti. XVI. cikk (1) bekezdése szerint minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz. A (2) bekezdés szerint a szülőknek joguk van

megválasztani a gyermeküknek adandó nevelést.

- [39] Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. tv. (Ebkttv.) 1. §-a szerint egyenlő bánásmód követelménye alapján Magyarország területén tartózkodó természetes személyekkel, ezek csoportjaival, valamint a jogi személyekkel és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekkel szemben e törvény rendelkezései szerint azonos tisztelettel és körültekintéssel, az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembe vételével kell eljárni. A 2. § szerint az egyenlő bánásmód követelményére vonatkozó, külön jogszabályokban meghatározott rendelkezéseket e törvény rendelkezéseivel összhangban kell alkalmazni. A 4. § szerint a törvény hatálya kiterjed a helyi önkormányzatokra és a hatósági jogkört gyakorló szervezetekre is. A 8. § szerint közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül az olyan rendelkezés eredményeként egy személy vagy csoport valós vagy vélt faji hovatartozása, bőrszíne, nemzetisége, nemzetiséghez való tartozása miatt részesül kedvezőtlenebb bánásmódban, mint amelyben más összehasonlítható helyzetben lévő személy vagy csoport részesül, részesült vagy részesülne (b, c, d, e. pont). A 9. § szerint közvetett hátrányos megkülönböztetésnek minősül az a közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek nem minősülő, látszólag az egyenlő bánásmód követelményének megfelelő rendelkezés, amely a 8. §-ban meghatározott tulajdonságokkal rendelkező egyes személyeket vagy csoportokat lényegesen nagyobb arányban hátrányosabb helyzetbe hoz, mint amelyben más, összehasonlítható helyzetben lévő személy vagy csoport volt vagy lenne.
- [40] A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. tv. 50. § (6) bekezdése értelmében az általános iskola köteles felvenni, átvenni azt a tanköteles tanulót, aki életvitelszerűen az általános iskola körzetében lakik. Ha a településen több általános iskola működik, az egyes általános iskolai körzetet úgy kell meghatározni, hogy kialakíthatóvá váljon a hátrányos helyzetű gyermekek egyenletes aránya a nevelési-oktatási intézményekben.
- [41] Az oktatásért felelős miniszter köznevelési feladatkörébe tartozó egyes központi és területi feladatait ugyanezen törvény 79-81. §-ai határozzák meg. Az intézményfenntartó kötelezettségeit és jogait (a jelen per esetében a III., majd a II. rendű, majd pedig az V. rendű alperes) ugyanezen törvény 83-85/A. §-ai tartalmazzák.
- [42] A jelen perben a kereset tárgyává tett jogsértések bekövetkezésének idejére figyelemmel az 1959. évi IV. törvény (régii Ptk.) rendelkezéseit is alkalmazni kell. A régi Ptk. 75. § (1) bekezdése értelmében a személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. Ezen jogok a törvény védelme alatt állnak. 76. § értelmében a személyhez fűződő jogok megsértését jelenti különösen az egyenlő bánásmód követelményének megsértése. 84. § (1) bekezdés értelmében az eset körülményeitől függően akit személyiségi jogában megsértenek, kérheti a jogsértés bírósági megállapítását (a) pont), kérheti az alperes kötelezését a jogsértés abbahagyására (b) pont), továbbá kérheti az alperes

kötelezését a sérelmes helyzet megszüntetését (d) pont). Arra, hogy ez milyen módon történhet meg, taxatív felsorolást a Ptk. nem tartalmaz. A Kúria szerint tehát a jogszabály nem tiltja a megszüntetés módjának meghatározását. A Legfelsőbb Bíróságnak az előzményi eljárásban hozott döntése az adott helyzetben konkrét intézkedések meghozatalára nem látott okot. Ez a helyzet azonban azóta érdemben megváltozott, hiszen ugyanezen határozatában kötelezte az alpereseket a jogellenes helyzet felszámolására. Ennek a kötelezésnek azonban az alperesek ezt követően érdemben nem tettek eleget. A jogerős ítélet helytállóan jogszabálysértés nélkül állapította meg, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján egyértelmű, hogy a jogellenes helyzet változatlanul fennáll.

- [43] Az állandó bírói gyakorlat szerint a felülvizsgálati eljárásban nincs helye felülmérlegelésnek, azaz a bizonyítékok ismételt értékelésének és egybevetésének. Ez alól kivételt csak az jelent, ha a mérlegelés kivívóan okszerűtlen, vagy a logika alapvető szabályaival ellentétes lett volna. Ilyen körülményt azonban a Kúria nem észlelt. (BH.2013.119.)
- [44] Az egyenlő bánásmód követelményének a nemzeti közoktatásról szóló törvény szerint a törvény egészében érvényesülnie kell. Így nem fogadta el a Kúria az I. rendű alperesnek a jogsértés hiányára vonatkozó előadását, illetve arra való hivatkozását, hogy a rá vonatkozó jogszabályokat mindenben betartotta. Amennyiben ugyanis a jogellenes helyzet bizonyítottan változatlanul fennáll, ebben az esetben megállapítható, hogy az I. rendű alperes sem tett hatékony intézkedéseket a korábbi jogerős ítélet végrehajtására. A Kúria szerint az érintett alperesek nem megalapozottan hivatkoztak arra, hogy nem vezetnek nyilvántartást a tanulók származásáról, hiszen a jogsértő állapotról legkésőbb a korábbi ítéletből értesültek - nyilvántartástól függetlenül -, miközben köztudomású volt helyben is az, hogy cigánytelepi iskoláról van szó, döntő arányban roma tanulókkal.
- [45] A kérelmet benyújtó alperesek egyaránt hivatkoztak arra is, hogy a jogerős ítélet sérti a szabad iskolaválasztáshoz való jogot (Alaptörvény XVI. cikk, nemzeti köznevelésről szóló törvény 50. § (6) bekezdése). A Kúria ezt a hivatkozást sem találta alaposnak. Egyrészt az új helyzetben a fennmaradó több iskola közötti választás lehetősége fennmaradt, másrészt ez a választási jog sem abszolút, hiszen nem zárható ki a jövőben sem iskolák összevonása vagy megszüntetése sem. Annyiban helytálló az alperesek érvelése, hogy a különböző alkotmányos alapjogok között hierarchiát az Alaptörvény maga nem állapít meg. Ugyanakkor a Kúria szerint egyértelműen lehetséges az alapjogok ütközése esetén az úgynevezett érdekmérlegelés elvégzése, a szükségesség-arányosság tesztjének alkalmazása, amelyet az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése is tartalmaz, valamint az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlata is ismert, és amely gyakorlatot az Alkotmánybíróság is magáévá tett több határozatában (pl. 7/2014. AB határozat). Lehetséges tehát annak mérlegelése, hogy mely alapjog megsértése okoz aránytalanul

nagyobb sérelmet, mely alapjog érvényesüléséhez fűződik nagyobb közérdek.

- [46] A Kúria szerint a jelen esetben Magyarországnak a diszkrimináció elleni küzdelmet előíró nemzetközi jogi kötelezettségeire is figyelemre helyes volt az a mérlegelés, amely a szegregáció felszámolását helyezte előtérbe a szabad iskolaválasztás jogával szemben.
- [47] A Kúria nem értett egyet a konkrét esetben a jogerős döntés végrehajthatatlanságára való hivatkozással. Az alperes meg nem cáfolt tartalmú felülvizsgálati ellenkérelmében bejelentette, hogy a döntés aktuális része teljesítésre került, vagyis 2017 szeptemberében nem indult új első osztály, kijelölték az új körzethatárokat, és elkészült a konkrét deszegregációs terv is. Az intézkedések tényleges hatásai nyilvánvalóan csak hosszabb időszak után lesznek majd igazán értékelhetők. Nem vitathatóan a folyamat sérthet érdekeket, de tekintettel kell lenni a döntés komplex hatására is. Minden hasonló esetben mellőzhetetlen az egyedi körülmények részletes vizsgálata a konkrét sajátosságok elemzése.
- [48] Mindezek alapján a Kúria a jogszabályokkal összhangban álló és a helyi körülményeket kellően figyelembe vevő, hatékony intézkedéseket elrendelő ítéletet hatályában fenntartotta, az I., III. és V. rendű alpereseket kötelezte a felülvizsgálati eljárási költség megfizetésére. A pervesztes alperesek illetékmentesek, ezért a le nem rótt alperesenként 70.000-70.000 forint összegű felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Az alkalmazott jogszabályok és az alkalmazott joggyakorlat

- [49] 1949. évi XX. tv. 70/A. § (1) bekezdés, 70/F. § (1), (2) bekezdés, Alaptörvény I. cikk (3) bekezdés, XV. cikk, XVI. cikk (2) bekezdése, 1959. évi IV. törvény (régi Ptk.) 75. § (1) bekezdés, 76. §, 84. § (1) bekezdés a), b), d) pont, 2011. évi CXCV. tv. 50. § (6) bekezdése, 72. § (2) bekezdése, 2003. évi CXXV. tv. (Ebkvtv.) 1. §, 2. §, 4. §, 8. §, (1) bekezdés b), d), e) pontok, Pp. 78. § (1) bekezdése, 206. § (1) bekezdése, 275. § (3) bekezdése, 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet, 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése, 14. §, 1990. évi XCIII. tv. 5. § (1) bekezdése.

Záró rész

- [50] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a felperes kérelmére tárgyaláson bírálta el. A kérelmet benyújtó alperesek pervesztesek lettek, ezért perköltséget tartoznak fizetni a pernyertes felperes részére. A pervesztes alperesek személyes illetékmentességet élveznek, ezért a le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Budapest, 2017. október 4.

Dr. Baka András s.k. a tanács elnöke, Dr. Pataki Árpád s.k. előadó

bíró, Dr. Kovács Zsuzsanna s.k. bíró

A

kiadmány hitelélül:

AM

tisztviselő